

SULTAN II. ABDÜLHAMİT'İN KALEMİNDEN I. CİHAN HARBİ (2)

İngilizlerde hilafet korkusu vardı

OSMAN ÖZSOY

Donanmayı muattal bırakmak İngilizler'i ve Fransızları tatmin etti ama, Hilafetin elimde olması sürekli olarak İngilizler'i tedirgin etti. Blunt adlı bir İngilizle Cemalettin Efgani adlı bir maskaranın elbirliği ederek İngiliz hariciyesinde hazırladıkları bir plân elime geçti, bunlar Hilafetin Türkler tarafından zorla alındığını ileri sürüyorlar ve Mekke Şerifi Hüseyin'in Halife ilan edilmesini İngilizler teklif ediyorlardı. Cemalettin Efgani'yi yakından tanıdım. Mısır'da bulunuyordum. Tehlikeli bir adamdı. Bana bir ara "mehdi"lik iddiası ile bütün Orta Asya Müslümanlarını ayaklandırmayı teklif etmişti. Buna muktedir olmadığımı biliyordum. Ayrıca İngilizler'in adamı idi ve çok muhtemel olarak İngilizler beni sınamak için bu adamı hazırlamışlardı. Derhal red ettim. Bu sefer Blunt ile işbirliği yaptım.

Bütün Arap ülkelerinin itibar ettiği Halepli Ebül Hüda Esseydi yolu ile kendisini İstanbul'a çağırtırdım. Aracılığımı, Efgani'nin eski hâmisî Münif Paşa ile Abdülhak Hâmit yaptılar. Geldi ve bir daha İstanbul'dan çıkmasına izin vermedim.

İNGİLİZLER'DE HILAFET KORKUSU

Hilafet mevzuunda İngiliz teşebbüslerinin sonu gelmiş değildi. Çünkü Asya'da yüz elli milyon Müslümanı idareleri altında tutuyorlardı ve bu Müslümanlar üzerinde Hilafetin büyük bir nüfuzu vardı. Bunu bildiğim için İngilizler'i kuşkulandırdım, her ihtimale karşı, Seyyit'ler, Şeyh'ler, Derişler gönderip, Asya'daki Müslümanlar'ı Hilafete manen bağlamağa hususî bir itina gösteriyordum. Buharalı Şeyh Süleyman Efendi'nin Rusya'daki Müslümanlar arasında yaptığı hizmetleri bilhassa şükranla ya ederdim. Bunun, İngilizlerle olan münasebetlerimizde çok faydasını gördüm. Hindistan Umumi Valileri oradaki Müslümanlar'ın Osmanlı Devletiyle yakından ilgilendiklerini gördükçe, hükümetlerine Osmanlılarla iyi geçinmesini yazıyorlar ve böylece bizim işlerimizi bir

nebze kolaylamış oluyorlardı.

Almanya, büyük donanma hazırlıklarına girişince, İngiltere pirelendi. Açık denizlerde güçlenecek bir Almanya, İngiltere için büyük tehlike idi. Bu yıllarda İngilizler, Ruslar'a Osmanlı İmparatorluğunu bölüşmek teklifini yaptılar. Bir taşla iki kuş vurmak istiyorlardı. Hem Ruslar'ın Asya'da ilerlemelerine engel olmak, hem Almanya'ya karşı bir müttefik elde etmek. Aslında Ruslar'ın Akdeniz'e inmesini İngilizler hiçbir zaman istememişlerdir. Fakat Asya'daki menfaatleri büyük, Almanya üzerindeki kuşukları canlı olduğu için bu fedakârlığı göze alırdı.

Ruslar, İngilizler'in bu gizli teklifini red etti. Çünkü ben bir yandan Çara yaklaşıyor, bir yandan Almanlar'a yanaşıyordum. Benim Almanlar'a yaklaşmam demek, Almanlar'ın Hindistan'a kadar uzanan bir sahada hareket kabiliyeti kazanması demekti. Bunu ne Çar ister, ne İngiliz hükümeti razı olurdu. Nitekim bir yandan Ruslar, bir yandan İngilizler bana daha dostane davranmaya başladılar. Niyetimin Almanlar'la birlik olmak değil, birlikmiş gibi görünerek ittifakımı, dünya denizlerine hakim devlete pahalı satmaktı. İngiltere, Hindistan ve Asya güvenliğini, ya Osmanlı İmparatorluğu topraklarına sahip olarak, ya Osmanlı'nın müttefiki olarak sağlayabilirdi. Tek başına sahip olamazdı, çünkü dünya ayağa kalkardı. Ruslar, paylaşma teklifini red etmiş olduklarına göre, bana yaklaşmaktan başka çareleri yoktu.

MASON LOCALARI DEVREDE

Bu sebeple hem siyaset olarak bize yaklaştı, hem de içimizden idareyi ele geçirmek için mason localarını kullanmaya başladı. Jön Türkler'in gafletini, İngiltere nasıl mason localarını kanalıyla kullanıyorsa, Almanya da bunların öteki parçasını yine mason localarını kanalıyla kullanmaya başladı. Böylece Jön Türkler'in Selanik teşkilatı Almanlar'ın, Manastır teşkilatı İngilizler'in eline geçmiş oldu.

İngilizler'i ittifaka zorlamak için, Bağdat Demiryolu inşaatını Alman-

Hesaplar baştan sona yanlıştı. Devletin gücünü de düşmanların güçlerini de yanlış değerlendirmişler, böylece bugünkü feci neticeye yaklaşmışlardı. Ve daha fenası, asıl fenası, devlet, birkaç kişinin sözü haline gelmiş; bunların kendi aralarında ihtilâfa düşmesi yetmiyormuş gibi, bir de topu birden Alman müttefiklerimizin avucuna düşmüşlerdi!

Beyanname-i Hümayun Sureti/Başkumandan Vekili Enver/Padişah Mehmet Reşad

lar'a verdim. İngilizler'in öfkesi büyük oldu. Bu yüzden başımıza Makedonya gâilesini çıkardılar. Umursamadım. Çünkü ipler elimdeydi. Nasıl olursa olsun beklediğim tekliflerle karşıma çıkacaklardı. İngilizler, Manastır ittihatçılarını, Almanlar Selanik ittihatçılarını durmadan kıskırtıyorlar, devleti içten ele geçirmek için bir hükümet darbesine zorluyorlardı. İngilizler'in Manastır ittihatçılarıyla başarıya ulaşması benim için bir felâketti, çünkü hemen beni bertaraf edecekler ve muradlarına ereceklerdi. Almanlar ittihatçılardan korkum yoktu. Onların başarısı,

İngiltere'yi daha da korkutuyordu. Alman mason locaları kanalıyla tesir altında tutulan Selanik ittihatçıları, Enver'ler, Niyazi'lerle hareket geçtiler. Semsî Paşa vuruldu, Manastır İttihatçıları teşebbüs elden kaçırılmıştı. İngilizler, benim de mutemedim olan Ebül Hüda Esseydi'yi kullanarak gizli görüşmelere başladı. Ruslar, ancak zaman hazırlıksız avlandıklarını fark edebildiler. Başlarındaki Asya gâilesi ve ilerindeki arşivist denilen kundakçılar Çar'a göz açtırmıyordu. Buna rağmen Çar, bana hususî bir mektup yazarak bilgi istedi.

İngilizler nedense gizli müzakereyi durdurdu. Beklediğim büyük savaşın yaklaşmakta olduğunu görüyordum. Fakat benim için hadisesi kendi haline terk etmekten ve kardeş

kim İngiltere ve Fransa'ya karşımla almıştık. Üstelik devlet, ağıra (düşmana) el açacak haldeydi; Düyün-u Umumiye'den ve Reji idaresinden tavizler karşılığında alınıp borçlarla memurların aylıkları ödeniyordu. Böyle akşamın sabahından hayır umulur mu?

ÇANAKKALE'DE TABYALAR ÖNCEDEN HAZIRLANMIŞTI..

Olan oldu, muharebeye girdik. İngiliz ve Fransız donanması da Çanakkale Boğazı'na dayandı. Gerek İstanbul Boğazı'nın, gerek Çanakkale Boğazı'nın tahkimi için elimden geleni yapmıştım. Zamanında birçok defalar büyük kumandanlarla bu mesele görüşüldü. Donanma ile düşmana karşı çıkamaya-

çalışıyordum. Muhafız Kumandanı Asım Beyi sık sık saraya göndererek sahil malumat almak için çarpınıyordum.

İşte bu sırada, Rabb'ime şükürler olsun ki, ummaya bile cesaret edemediğim zafer haberi ulaştı. Düşman tasını tarağını toplamış, askerlerini yarısını denize, yarısını gemilerine dökerek Çanakkale önünden çekilip gitmişti.

BEKLENEN SONUCA DOĞRU..

Hesaplar baştan sona yanlıştı. Devletin gücünü de düşmanların güçlerini de yanlış değerlendirmişler, böylece bugünkü feci neticeye yaklaşmışlardı. Ve daha fenası, asıl fenası, devlet, birkaç kişinin sözü haline gelmiş; bunların kendi aralarında ihtilâfa düşmesi yetmiyormuş gibi, bir de topu birden Alman müttefiklerimizin avucuna düşmüşlerdi!

SAVAŞIN SONUNA DOĞRU ENVER PAŞA'NIN ADDÜLHAMİT'İ ZİYARETİ

Şimdi yeğenim Naciye Sultan'ın kocası Enver Paşa, akrabası sabık padişah bana, akıl soruyordu: Ne yapalım?..

Her zaman ve her hâlde yapılacak bir şey vardır; fakat yapılacak şeyi yapabilecek biri de bulunmak gerekir. O gün de elbet yapılacak bir şeyler vardı. Fakat damadımız Enver Paşa ve onun arkadaşları, bunları yapabilecek ehliyet ve kıyasette insanlar değildiler. Bu yüzden kendisine hemen hiçbir şey söyleyemedim.

Söyleyememem bir başka sebebi, yaptıkları değerlendirmelere güvenmiyordum. Sonra, eldeki istihbaratın doğruluğu da şüpheliydi. Bunlar sağlam olmadığı müddetçe, doğru bir karar almak da ayrıca mümkün olmazdı. Kendisini kırmaya çalışarak, uzun zaman beri fiili politika-dan uzak yaşadığımı, politikanın sürekli bir takip istediğini, söyledim. Firtınaya tutulmuş bir geminin süvarisine, telisize uzaktan akıl öğretmenin mümkün olmadığını anlatmak zorunda kaldım. Elbet, "Şevketmeap biraderim hazretleri bu işleri benden daha iyi bilirler" dedim. Bununla beraber şu anlattıklarına göre, münferit sulh aramanın devletin hayrına olacağını ağızından kaçırdım. Yarısına basılmış gibi irkildi. Talât Paşa ile bu hususta ihtilâf olduğunu o zaman fark ettim. Demek, o babavâni Talât Paşa, bu

an, um, can, niye, P'li, rasi
Çil, ha, kin, min, i...
avu-
Si
asin, Mü, nin-
991
3 si-
Ma-
me-
ale-
letti-
ttin, ileri, set, his, ika-
Mu-
teşi, ala-
arın, mahki-
ir."
va
yilen, lar, cleri, itek-
eye

2. KAMPANYA

Yoğun talebiniz üzerine

SAKIN SIKI MÜSLUKTAN

ni biliyordum. Ayrıca İngilizler'in adamı idi ve çok muhtemel olarak İngilizler beni sınamak için bu adamı hazırlamışlardı. Derhal red ettim. Bu sefer Blund ile işbirliği yaptım.

Bütün Arap ülkelerinin itibar ettiği Halepli Ebül Hüda Esseydi yolu ile kendisini İstanbul'a çağırttım. Aracılığını, Efganî'nin eski hâmisî Münif Paşa ile Abdülhak Hâmit yaptılar. Geldi ve bir daha İstanbul'dan çıkmasına izin vermedim.

İNGİLİZLER'DE HİLAFET KORKUSU

Hilâfet mevzuunda İngiliz teşebbüslerinin sonu gelmiş değildir. Çünkü Asya'da yüz elli milyon Müslümanı idareleri altında tutuyorlardı ve bu Müslümanlar üzerinde Hilâfetin büyük bir nüfuzu vardı. Bunu bildiğim için İngilizler'i kuşkulandırdım, her ihtimale karşı, Seyyit'ler, Şeyh'ler, Derişler gönderip, Asya'daki Müslümanlar'ı Hilâfete manen bağlamağa hususî bir itina gösteriyordum. Buharalı Şeyh Süleyman Efendi'nin Rusya'daki Müslümanlar arasında yaptığı hizmetleri bilhassa şükranla ya edirim. Bunun, İngilizlerle olan münasebetlerimizde çok faydasını gördüm. Hindistan Umumi Valileri oradaki Müslümanlar'ın Osmanlı Devletiyle yakından ilgilendiklerini gördükçe, hükümetlerine Osmanlılarla iyi geçinilmesini yazıyorlar ve böylece bizim işlerimizi bir

Çar'a yaklaşıyor, bir yandan Almanlar'a yanaşıyordum. Benim Almanlar'a yanaşmam demek, Almanlar'ın Hindistan'a kadar uzanan bir sahada hareket kabiliyeti kazanması demektir. Bunu ne Çar ister, ne İngiliz hükümeti razı olurdu. Nitekim bir yandan Ruslar, bir yandan İngilizler bana daha dostane davranmaya başladılar. Niyetim Almanlar'la birlik olmak değil, birlikmiş gibi görünerek ittifakımı, dünya denizlerine hakim devlete pahalı satmaktı. İngiltere, Hindistan ve Asya güvenliğini, ya Osmanlı İmparatorluğu topraklarına sahip olarak, ya Osmanlı'nın müttefiki olarak sağlayabiliirdi. Tek başına sahip olamazdı, çünkü dünya ayağa kalkacaktı. Ruslar, paylaşma teklifini red etmiş olduklarına göre, bana yanaşmaktan başka çareleri yoktu.

MASON LOCALARI DEVREDE

Bu sebeple hem siyaset olarak bize yaklaştı, hem de içimizden idareyi ele geçirmek için mason localarını kullanmaya başladı. Jön Türkler'in gâfletini, İngiltere nasıl mason localarını kanalıyla kullanıyorsa, Almanya da bunların öteki parçasını yine mason localarını kanalıyla kullanmaya başladı. Böylece Jön Türkler'in Selanik teşkilatı Almanlar'ın, Manastır teşkilatı İngilizler'in eline geçmiş oldu.

İngilizler'i ittifaka zorlamak için, Bağdat Demiryolu inşaatını Alman-

lar'a verdim. İngilizler'in öfkesi büyük oldu. Bu yüzden başımıza Makedonya gâlesini çıkardılar. Umursamadım. Çünkü ipler elimdeydi. Nasıl olursa olsun beklediğim tekliflerle karşıma çıkacaklardı. İngilizler, Manastır ittihatçılarını, Almanlar Selanik ittihatçılarını durmadan kıskırtıyorlar, devleti içten ele geçirmek için bir hükümet darbesine zorluyorlardı. İngilizler'in Manastır ittihatçılarıyla başarıya ulaşması benim için bir felâketti, çünkü hemen beni bertaraf edecekler ve muradlarını ereceklerdi. Almancı ittihatçılardan korkum yoktu. Onların başarısı,

kim İngiltere ve Fransa'yı karşımıza almıştı. Üstelik devlet, ağyara (düşmana) el açacak haldeydi; Düyün-u Umumiye'den ve Reji idaresinden tavizler karşılığında almış borçlarla memurların aylıklarını ödeniyordu. Böyle akşamın sabahından hayır umulur mu?

ÇANAKKALE'DE TABYALAR ÖNCEDEN HAZIRLANMIŞTI..

Olan oldu, muharebeye geçirdik. İngiliz ve Fransız donanması da Çanakkale Boğazı'na dayandı. Gerek İstanbul Boğazı'nın, gerek Çanakkale Boğazı'nın tahkimi için elmden geleni yapmıştım. Zamanında birçok defalar büyük kumandanlarla bu mesele görüşüldü. Donanma ile düşmana karşı çıkamaya-

çalışmaya göre, Boğaz tahkimatı ve kara ordusu ile neye muktedir olabileceğimiz uzun uzun münakaşa edilmişti. O zaman bana söylenen, uzun menzilli toplarla donanmayı boğazlara yanaştırmamaya ve mümkün olamadığı takdirde, karaya bir çıkarma yapmasına engel olmaya çalışacaktık. Fakat güçlü bir donanmanın desteğinde bir çıkarma yapıldığı takdirde, vaziyet çok tehlikeli olabilirdi!

Harp başladı. Dünyanın en büyük iki deniz devletinin donanması Çanakkale önüne geldi.

Hayatımın en karanlık günlerini bu devrede yaşadım. Hakikaten gazeteler, Çanakkale'de düşmanın durdurulduğunu, büyük zayıata uğratıldığını yazıyorlardı. Ben bir türlü bu haberlere inanmıyordum. Fakat İngiliz ve Fransız donanmasının Çanakkale Boğazı'nı zorladığı giremediği bir hakikat. Çıkartma yapmaya muvaffak olmuş, ama ordumuzun karşısında mihlanıp kalmıştı. Her vasta ile cepheden haber almaya

ÜRPERTEN YOLCULUK...

İki Alman harp gemisinin (Goben - Breslav) Boğaz'dan süzülüp Karadeniz'e çıktığı gece, sabaha kadar uyuyamadım. Bu maceranın devletime ne getireceği belli idi! Son asir zarfında kendisi ile yaptığımız muharebelerin cümlesini kaybettüğümüz Rusya ile, denizlere hâ-

Bayanname-i Hümayun Sureti/ Baskumandan Vekili Enver/ Padişah Mehmet Reşad/

İngiltere'yi daha da korkutuyordu. Alman mason localarını kanalıyla tesir altında tutulan Selanik ittihatçıları, Enver'ler, Niyazi'ler hareket geçtiler. Şemsi Paşa vuruldu, Manastır İttihatçıları teşebbüsü elden kaçmıştı. İngilizler, benim de mutemedim olan Ebül Hüda Esseydi'yi kullanarak gizli görüşmeler başladı. Ruslar, ancak o zaman hazırlıksız avlandıkların fark edebildiler. Başlarındaki Asya gâlesini ve içlerindeki anarşist denilen kundakçılar Çar'a göz açtırmıyordu. Buna rağmen Çar, bana hususî bir mektup yazarak bilgi istedi.

İngilizler nedense gizli müzakereyi durdurdu. Beklediğim büyük savaşın yaklaşmakta olduğunu görüyordum. Fakat benim için hadiseleri kendi haline terketmekten ve kardeş kanı dökülmesine engel olmaktan başka yapacak bir şey yoktu. Gerisi herkesin malumdur. Selanik ittihatçıları beni tahttan indirirken, İngilizlerle bir anlaşmaya varmak ve yaklaşan büyük muharebeye, denizlere hakim bir devletle ortak olarak girmek artık bir hayal olmuştu.

Büyük devletler arasındaki rekabetin eninde sonunda onları çatışmaya götüreceği gözler önündeydi. Öyleyse Osmanlı Devleti de böyle bir çatışmaya kadar parçalanma tehlikelerinden uzak yaşama ve çatışma günü ağırliğini ortaya koymalıydı. İşte benim 33 yıl süren siyasetimin sırrı...

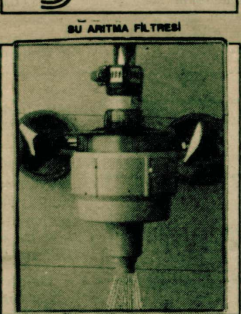
Yoğun talebiniz üzerine

2. KAMPANYA

SAKIN SUYU MUSLUKTAN İÇMEYİN..!

SU ARITMA CİHAZI

UCUZLUK BAŞLATTI

ÜSTELİK HEDİYELİ

GÜRSU Üstünlükleri

- Su olan her mekanda kullanılır
- Aktif karbonu ithaldir.
- Suda; koku, pislik, kireç ve rengen son
- 2 Yıl garantilidir.
- İki ayrı kurumdan rapor alınmıştır.
- Kolay montaj, pratik, estetik
- Hediyez yedek filtre ve yedek başlık

Fiyatı çok çok cazip

115.000 80.000 67.500

SADECE 55.000.-TL.

Fiyatı en az 1 adet isteyenlere 55.000.-TL. Daha fazla isteyenlere 49.000.-TL. gönderilir. İsteme şekli:

Ödemeli olarak adresten isteyebilirsiniz.

Veya; Posta çeki ile (İbrahim Duman) adına P.Ç. No: 666183'e bedelini yatırıp makbuzunu adresimize göndermeniz yeterlidir.

ADRES: Fatih Optik Paz.; Fatih Cd. No: 128 Fatih/İST. Tel: 521 76 85

SAVAŞIN SONUNA DOĞRU ENVER PAŞA'NIN ADDÜLHAMİT'İ ZİYARETİ

Şimdi yeğenim Naciye Sultan'ın kocası Enver Paşa, akrabası sabık padişah bana, akıl soruyordu: Ne yapalım?..

Her zaman ve her hâlde yapılacak bir şey vardır; fakat yapılacak şeyi yapabilecek biri de bulunmak gerekir. O gün de elbet yapılacak bir şeyler vardı. Fakat damadımız Enver Paşa ve onun arkadaşları, bunları yapabilecek ehliyet ve kıyasette insanlar değildiler. Bu yüzden kendisine hemen hiçbir şey söyleyemedim.

Söyleyememem bir başka sebebi, yaptıkları değerlendirmelere güvenemiyordum. Sonra, eldeki istibharatın doğruluğunda da şüpheliydi. Bunlar sağlam olmadığı müddetçe, doğru bir karar almak da ayrıca mümkün olamazdı. Kendisini kirmamaya çalışarak, uzun zamandan beri fiili politika uzak yaşadığımı, politikamın sürekli bir takip istediğini, söyledim. Fırtınaya tutulmuş bir geminin süvarisine, telsizle uzaktan akıl öğretmenin mümkün olmadığını anlatmak zorunda kaldım. Elbet, "Şevketmeap bira-dere hazretleri bu işleri benden daha iyi bilirler" dedim. Bununla beraber şu anlattıklarına göre, müferit sulh aramanın devletin hayrına olacağını ağzımdan kaçırıldı.

Yarasına basılmış gibi irkildi. Talât Paşa ile bu hususta ihtilaf olduğunı o zaman fark ettim. Demek, o babayânî Talât Paşa, bu cakalı damadımızdan daha akıllıymış!.. Hiç ummazdım doğrusu!..

Bir şey konuşmuş olmak için yeğenim Naciye Sultan'ın sıhhatini sordum, çocuğu ile ilgilen-dim, bir resmini istedim. Geldiği gibi hüremtâr, fakat yaralı yanından ayrıldığı zaman, ecdadımın elinde bugüne gelmiş devletimin -tıpkı benim gibison günlerini yaşadığını içinde yapabileceğim tek şeyi yaptım: Secde-i Rah-man'da kapandım ve gözlerimden kanlı yaşlar akıtarak sabaha kadar "Senden başka emânım yok Rabbim!" diye yakardım. Ordularımız bütün serhatlarda perişandı, rıcat ve bozgun halindeydiler. Biz ancak Allah kurtarabilirdi artık... Eğer kurtulamayacaksak, Rabbim bana, bu ölümden bin beter günleri göstermesin!.. Son niyazım budur!..

Kaynak: Sultan II. Abdülhamit'in Hatıra Defteri, İsmet Bozdağ, İst.1986 adlı eserden derlenmiştir.

SULTAN II. ABDÜLHAMİT'İN KALEMİNDEN I. CİHAN HARBİ (1)

Savaşın sonlarına doğru akıl danışmak için Abdülhamit'in huzuruna geldiklerinde

İş işten geçmişti!..

Çanakkale'de düşman, kendisinin yıllar önce yaptırdığı istihkâmları zorladığında başkentin Konya'ya, kendisinin Bursa'ya taşınma teklifine karşılık şu tarihi cevabı verdi: "Ceddim Fatih İstanbul'u kuşattığında, İmparator Konstantin erlerinin başında erkekçe dövüşerek ölmüştü. Ben ondan daha az şahsiyetli değilim. İstanbul'dan çıkmam."

OSMAN ÖZSOY

Bundan tam 77 yıl önce 2 Ağustos 1914'de Osmanlı Devleti genel seferberlik ilân etmiş ve Almanya ile gizlice ittifak anlaşması imzalamıştı. Sultan II. Abdülhamit'in 40 yıldır beklediği an gelmişti. O yıllardır Avrupa'nın müstebit devletlerini birbirine düşürmek için uğraşmış ve o an geldiğinde devletin tarafsızlığını koruyarak bu hengâmeden güçlü çıkmak için her türlü hazırlığı yapmıştı. O an gelmişti ama, ne sultan Sultan II. Abdülhamit'ti, ne de iş başındakiler basiret sahibi idi. Savaşın sonlarına doğru akıl danışmak için boynu bükük sabık hünkârın huzuruna geldiklerinde duadan başka yapacak birşey yoktu. Hünkâr seccadesini serdi ve göz yaşları içinde milleti için son niyazlarına başladı. İş işten çoktan geçmişti.

Beyleybeyi Sarayı'nda, Boğaz'ın çift taraflı akıntılarını seyrederken, koca hünkâr hem geçmişin muhasebesini yapıyor, hem de milletin geleceğine yanıyordu. 1 Mart ve 11 Nisan 1917 tarihleri arasında yazdığı hatıralarında aşağıda okuyacağımız satırları kaleme aldı.

Sultan II. Abdülhamit'in beklediği an gelmişti ama, o şimdi gözaltında mahpus hayatı yaşıyordu. Çanakkale'de düşman, kendisinin yıllarca önce yaptırdığı istihkâmları zorladığında başkentin Konya'ya, kendisinin Bursa'ya taşınma teklifi gelmiş ve sapsarı kesilen hünkârı, teklifi sunan Talat Paşa, lavantalarla kendine ge-

tirmeye çalışmıştı. O sırada tarihin durup dinlemesi gereken sözleri söyledi: "Ceddim Fatih İstanbul'u kuşattığında, İmparator Konstantin erlerinin başında erkekçe dövüşerek ölmüştü. Ben ondan daha az şahsiyetli değilim. İstanbul'dan çıkmam. Biraderim hazretlerinin de çıkmamasını, ecadımızın şerefi namına istihkam ederim."

Vefat ettiğinde, kendisini tahttan indirenler, gözyaşları içinde pişmanlıkla son yolculuğuna uğurluyorlardı.

KIRK YIL İÇİMDE SAKLADIĞIM SIR

Kırk yıldır büyük devletlerin birbirleriyle kapışmasını bekledim. Bütün ümidim oydu ve Osmanlı'nın baktığı buna bağlı görürdüm. O beklediğim gün geldi. Heyhat ki ben tahttan uzaklaştırılmış, ülkemi idare edenler de akıldan ve basiretten uzaklaşmışlardı. Kırk yıl beklediğim büyük fırsat, bir daha ele geçmemek üzere Osmanlı'nın elinden çıktı gitti.

Otuz bu kadar yıl tahttan uzaklaşmamak için çalışmışsam, bunun içindi!.. Saltanatım günlerinde bazı büyük devletlere tavizler vermişsem, bunun içindi. Donanmayı Haliç'e kapamış, talime dahi çıkarmamışsam bunun içindi. Girid'i İngilizler'e kapırtmamak için Yunan muharebesini göze almışsam, bunun içindi!.. Velhasıl otuz bu kadar yıl ne yapmışsam, ne etmişsem, doğrusu da yanlış! da yalnız bunun içindi!

Bu sırrı kırk yıl içimde sakladım. Ahfâdım (gelecek kuşaklar) beni tanımları için anlatacağım. En güvendiğim sadrazamlarıma bile açmadım. Çünkü sinayarak öğrendim ki, iki kişinin bildiği birşey sır olmaktan çıkıyor. Oysa, bunun yabancı devletlerce bilinmemesi, duyulmaması gerekiyordu. Osmanlılar, an-

cak böyle bir fırsatı zamanında ve basiretle kullandıkları takdirde kurtulacaklar, yeniden büyük devlet olacaktı.

Bu kanaate nereden ve nasıl ulaştığımı anlatabilmeliğim için tahta çıktığım günlerde dünyayı ve memleketi nasıl bulduğumu bilmek lazımdır. Ben bu kanaate o günlerde de ulaşmış değilim; Rus muharebesini kaybettikten ve bu muharebe içinde büyük devletlerin bize bakışlarını yakından gördükten sonra edindim. Tek başına yaşayacak ve direnecek gücümüz yoktu. Bizi parçalamakta birleşmiş düşmanlarımız kendi aralarında parçalanırlarsa ve biz de bu parçalardan birinin vaz geçemeyeceği kuvvet olabilirsek, yeniden dünya için söz sahibi olabilirdik.

Amerika'da genç ve kuvvetli bir devlet doğmuştu. İspanya, müstemlekelerinden (sömürgelerinden) sürekli olarak çıkarılıyordu. Dünya Yahudiler'i teşkilatlandırmıştı. Mason Locaları yolu ile "Arz-ı mev'ud"un peşine düştüler. Bunlar daha sonra kana da gelmiş ve Filistin'de Yahudiler'i yerleştirmek için büyük paralar karşılığı benden toprak istemişlerdir. Tabii red ettim.

AVRUPA'NIN GENEL DURUMU

Apaçık görüyordum ki, Avrupa'nın büyük devletleri kendi aralarında dünyayı bölüşmeye çıkmışlardı. Bölüşülecek ülkeler arasında Osmanlı mülkü de vardı. Ben bu kuvvetlerin önünde tek başına duramazdım. Gücümüz yetmezdi. Yapabileceğim tek şey aralarındaki rekabetten yararlanıp, her birine daha büyük lokma ümidi dağıtarak birini ötekine düşürmekten ibaretti.

Yine apaçık görüyordum

فتاویٰ شریفه

«اسلامیت علیہ تہام اعدا واقع و تاملک اسلامیک غضب و غارت و نفوس اسلامیک سی و سایر»
«ایڈلہری متحقق اولونجه بادشاہ اسلام حضرتہری تغییر عام صورتیہ جہادی امرایتدکدہ» «انفروا خفاقا»
«و تقلا و جامعوا باموالکم و انفسکم» آیت جلیلی حکم متفقہ کافہ مسلمان اوزریہ جہاد فرض
«اولوب کتبخ و اختیار پیادہ و سد اولوق بالجلہ اقطاردہکی مسلما» «و بدتا جہادہ مسارت»
«ایڈلہری فرض عین اولورمی»
«الجواب: اولور»

«بوصورتدہ الیوم مقام خلاف اسلامیه» «عبرو» «اہاہبہ سفائن بریہ و عساکر بریہ سیہ»
«مجوم ایتک صورتیہ خلاف اسلامیه» «رد بالله تعالی نور» «اسلامیک اطفا و احسانہ سالی»
«بولونقدری متحقق اولان روسیه» «جرہ و قرانہ ایہ آنرہ» «طہر اولان حکومتک تحت»
«ادارہ ندہ لو نان کافہ مسلمتک دسی مذکور» «جہاد اعلان جہاد ایدہ رک بالفعل غزایہ مسارت»
«بوصورتدہ مقصودک حصولی جمع مسلمتک جہادہ مسارت ایتلریہ متوقف ایکن بعضیری»
«نمود بالله تعالی تخلف ایتلر مخالفی مصیبت عظیمہ اولوب غضب الہیہ و بومصیبت شیعہ تک جزاسہ»
«متحقق اولورمی»

«الجواب: اولور»

«بوصورتدہ حکومت اسلامیه ایہ بخاریہ ایڈن حکومت مربرورہ اہالی» «اسلامیک کتدیبری قتل»
«و حتی جمع عالمی عویاہ اکرہ» «احیاء ایلش اولسریہ حکومت اسلامیه عساکرید بخاریہ ایتلری»
«نصرتا حرام قتل ایہ حرام اولوب قتل اولاریہ نارحیحہ متحقق اولورمی»

«الجواب: اولور»

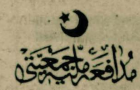
«بوصورتدہ حرب حاضرہ انکتزہ» «فرانسہ» «روسیه» «صربیہ» «قرہ طاع حکومتلریہ ظہرینک»
«تحت ادارلریہ اولان مسلمتک حکومت سلبہ اسلامیه معین بولونان آلمانی و اوستریا ایہ حرب»
«ایتلری خلاف اسلامیه مصرتی موجب اوله جتندن اہم عظیم اولفہ عذاب الیم متحقق اولورمی»

کتبہ العقیقہ الیہ تعالیٰ

خیری بن عوفی الارکونی

عفی عنہا

«الجواب: اولور»

Fetavâ-yı Şerife/ Yazan: Avnioğlu Hayri Ürgüblü

ki, Almanya'nın kurulmasıyla bozulan Avrupa dengesi, eninde sonunda bu büyük devletleri birbirine düşürecek. Eğer o güne kadar memleketimi parçalamaktan kurtarabilirsem, o çatışma koptuğu zaman, kümelermelerden birine katılıp öteki tarafı kırmakla varlığımızı koruyabiliriz. Bunun ne zaman olacağı belli değildi ama, bana uzak da görünmüyordu. Almanlar'ın her yıl biraz daha güçlenmesi, Fransızları, Rusları olduğu kadar

İngilizler'i de tedirgin etmeye başlayacağı görüyordum. Bunun sonu birbirleriyle kapışmak ve hepsizleşmek olacaktı.

Nasil bir yol tutacağımı dikkatle araştırdım.

Evet, benim Avrupa devletleri ile bir başıma boğuşmaya gücüm yoktu ama, Rusya gibi, İngiltere gibi Asya'da birçok Müslüman ahâliyi idareleri altına almış büyük devletler de benim hilafet silâhından ürküyorlardı. Bu yüzden, Osman-

l'ın işini bitirmek noktasında anlaşılabilirlerdi. Ben "Beklediğim güne" kadar bir silâhi hıdutlarımın dışına kullanmamalıydım. Çünkü böyle bir teşebbüs, ne din kardeşlerimizin işine yarayacak, ne ülkemini yararına olacaktı. Hilafet kuvvetimi, memleketimin huzuru ve birliği için kullanmaya, dışardaki din kardeşlerimizi de her ihtimale karşı sağlam tutmaya karar verdim.

Devam edecek

EKSİKSİZ... SANSÜRSÜZ...YENİ BİR TERCÜME...

TAKSİTLİ SATIŞ KAMPANYAMIZ BAŞLAMIŞTIR...

12 Cilt

2.CİLT